

Bodimo ponosni na svoje slovenske priimke!

Že večkrat smo načeli v našem listu vprašanje poitalijančenih slovenskih priimkov, kar kršne nosijo tudi mnogi takšni ljudje, ki se sicer smatrajo za zavedne Slovence. Priimek je v pravem pomenu besede del človeka, če ne biološko, pa pravno in osebnostno. Priimek izraža človekovo osebnost, njegovo individualno mesto v narodni in splošno človeški družbi. Priimek dokazuje njegov narodni in družinski izvor in pripadnost. Po vsoti priimkov kakega naroda je mogoče v veliki meri rekonstruirati narodno zgodovino tudi za tisti čas, iz katerega ni pisanih dokumentov. Zato so priimki nekaj dragocene in vsak človek bi moral biti ponosen na svoj priimek ter paziti, da si ga ohrani v čim izvirnejši, čim manj popačeni obliki. In ker spada priimek k človekovi osebnosti in k njegovim človeškim pravicam, pomeni nasilno spreminjanje priimka nasilje nad človekom in kršenje človeških pravic, hkrati pa tudi nasilje nad znanostjo, ki vidi v priimkih dragocen vir za odkrivanje preteklosti. S tem, da je fašizem nasilno poitalijančeval slovenske priimke, je storil zločin ne le nad našim narodom, ampak tudi zločin nad človečanstvom.

Tega zločina, ki je bil storjen nad njihovim priimkom in s tem nad njihovo osebnostjo, bi se morali naši ljudje zavedati. Potujčeni priimek bi jih moral žgati kot krivica, ki jim je bila prizadeta, kot nasilje, ki je bilo storjeno nad njihovo osebo in nad njihovim narodom. Zato skoraj ni mogoče razumeti, kako da so mnogi naši ljudje mirno obdržali potujčene priimke tudi v po-vojni, demokratični Italiji in da se zdi, kot da jim sploh ni več mar, da jih nosijo in da se mora kak Sosič ali Kljun počiti v javnosti z imenom Sossi ali Coloni (v tem drugem primeru je potujčeno ime še posebej poniževalno, ker daje razumeti, kakor da so bili predniki Kljuna koloni, torej nesamostojni kmetje — najemniki, medtem ko je znano, da slovenska družba ni poznala krivičnega kmečkega kolonata). Kdor ostaja brezbrizen do svojega nasilno potujčenega priimka, dokazuje s tem, da je bodisi tako brezbrizen in nezaveden, da ga ta stvar sploh več ne boli in ne zanima, bodisi tak oportunist, da meni, da bo s potujčenim imenom lažje skril pred večino, da je Slovenec, kakor da bi bilo to nekaj sramotnega, namesto da bi bil na to ponosen.

Danes ni nekaj izredno težavnega doseči, da se človeku vrne njegov pravi priimek, četudi je to zvezano z birokratskim postopkom. Kdor čuti pravi ponos na svoj narod in na svoj rod v sebi, kdor čuti spoštovanje do lastne osebnosti, se ne bo ustrašil nekaj korakov pri upravnih oblasteh, da dobi nazaj priimek, ki so ga nosili njegovi predni-

KAZENSKA RAZPRAVA SKORAJ POVZROČILA VLADNO KRIZO

Ze nekaj časa je v središču zanimanja italijanske javnosti razprava, ki jo je pred rimskim sodiščem sprožil bivši poveljnik karabinjerjev, general De Lorenzo proti dvema urednikoma radikalnega tednika »L'Espresso«. Ta je namreč svoj čas objavil nekaj člankov, ki so obravnavali dogodke v juliju leta 1964, ko je odstopila prva Morova koalicijska vlada in so se vodila dolga, težavna pogajanja med strankami leve sredine za sestavo nove vlade. Obtožena časnikarja sta po pripovedovanju bivšega poslanca Schiana in bivšega ministrskega predsednika Parrija ter na osnovi drugih dokumentov prišla do zaključka, da je v tistem razdobju Italiji grozila nevarnost državnega udara, ki naj bi ga pripravila in izvedla skupina visokih častnikov, katere duša naj bi bil tedanji poveljnik orožnikov, general De Lorenzo. Kot bivši šef vojaške tajne obveščevalne službe, ki so jo tedaj poznali pod kraticami SIFAR (Servizio informazioni Forze Armate), je omenjeni general ohranil ves svoj vpliv na ta vojaški oddelek in je prav z njegovo pomočjo ba-je pripravil podroben načrt za izvedbo udara.

Se pred razpravo na sodišču je vlada morala pred parlamentom odgovarjati na številna vprašanja, ki so jih nekateri poslanci in senatorji postavljali v zvezi s to kočljivo zadevo. Da se je tedanja obveščevalna služba vmešavala v zadeve, za katere ni bila pristojna, je vlada sama takoj priznala, ker je to izhajalo iz preiskave, ki jo je bil uvedel obrambni minister Tremelloni. Ta je obveščevalno službo tudi preuredil, general De Lorenzo pa je bil začasno upokojen.

Na razpravi pred rimskim sodiščem je več prič, med njimi orožniški general Manes, ki je vodil že omenjeno preiskavo, potrdilo, da je bilo julija leta 1964 več taj-

ki, namesto da nosi popačeno skrpucalo, pravo karikaturu prvotnega priimka.

Pa tudi demokratične italijanske oblasti same bi morale končno popraviti krivico, ki jo je našemu ljudstvu kot narodnemu kolektivu prizadel fašizem z izpreminjanjem priimkov (in krajevni imen npr. Poggioreale za Opčine), ter izdati zakon, ki naj bi to krivico popravil od zgoraj ali vsaj čim bolj olajšal postopek za vrnitev pravih priimkov. Prizadevanje za tak zakon naj bi bila tudi ena izmed nalog političnega predstavništva naše manjšine. In to bi moralo biti tudi eno izmed vprašanj, o katerih naj bi razpravljala mešana italijansko-jugoslovanska komisija za manjšine na enem svojih prihodnjih sestankov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

nih sestankov visokih karabinjerskih častnikov, na katerih je De Lorenzo razlagal ukrepe, ki naj bi jih sprejeli v nekem določenem trenutku. Vse to se je seveda dogajalo brez vednosti pristojnih ministrov. Na razpravi je bilo tudi potrjeno, da so bili poveljstvom karabinjerov izročeni sezname oseb, ki bi jih morali ob določenem trenutku aretirati, da so bili že določeni kraji, kamor bi morali aretirance odpeljati itd.

Že ta pričevanja dokazujejo, da je dovolj gradiva za velik škandal, kar je ta zadeva tudi dejansko kmalu postala. Komunistična in socialproletarska opozicija je, kot je naravno, dvignila tako v javnosti kot v parlamentu velik hrup ter takoj zahtevala parlamentarno preiskavo. Neki desničarski listi so izkoristili priložnost za napad na socialiste in objavili nekaj dokumentov, iz katerih bi izhajalo, da je med drugim sedanji ministrski podpredsednik Nenni prejel leta 1962 od obveščevalne službe 5 milijonov lir, in da je ista služba plačala ženi socialističnega ministra Pierraccinija letalsko karto za potovanje v ZDA, kar sta socialistična prvaka takoj odločno zanimala.

Na razpravi je tudi prišlo na dan, da so med posvetovanji, ki jih je imel tedanji predsednik republike Segni, bile postavljene v Kvirinalu prisluškovalne naprave. Gre, kot vidimo, za vrsto protiuslavnih in protizakonitih dejanj in je zato naravno, da je opozicija celotno afero izkoristila za oster napad na vlado.

Glede na očitke, ki so leteli na socialiste, se je vodstvo stranke izjavilo za parlamentarno preiskavo, kar pa je naletelo na odločen odpor demokristjanov. Če bi socialisti vztrajali pri svojem stališču, bi Morova vlada odstopila, kar bi pomenilo predčasen razpis političnih volitev. Zato je Moro po dolgih pogajanjih dosegel pristanek strank leve sredine, naj po svojem govoru v parlamentu vpraša za zaupnico.

Poleg te afere je pozornost italijanske javnosti te dni obrnjena še na dva druga škandala. Tako je bil pred kratkim aretiran in predan sodišču bivši rimski župan Petrucci, ki je obdolžen hudih sleparij v času, ko je bil komisar rimske ustanove za oskrbo predšolske mladine (ONMI). Te dni pa je bila predana sodišču skupina rimskih kanclistov, ki so prav tako obdolženi sleparij.

Ob vsem tem se postavlja vprašanje, ali je Italija res postala dežela škandalov, in še bolj vprašanje, ali ima italijanska demokracija sredstva, da se javno in upravno življenje moralizira. Vsaj delen odgovor bomo verjetno dobili na bližnjih političnih volitvah.

RADIO TRST A

• NEDELJA, 4. februarja, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos, sv. maše iz župne cerkve v Rojani; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše; »Poslednji Mohikanec«, James Fenimore Cooper - Dušan Pertot. Igra R.O.; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Glasba po željah; 14.30 Nedeljski vestnik; 14.45 Popevke za nedeljski popoldan; 15.30 »Antigona«, Tragedija, (Sofokles - Fran Albreht). Igrajo člani SG v Trstu; 17.30 Prijatelji zborovskega petja. (Janko Ban); 19.15 Sedem dni v svetu; 20.30 Iz slovenske folklorne Rado Bednarik; Pratika za prvo polovico februarja; 22.10 Sodobna glasba.

• PONEDELJEK, 5. februarja, ob: 11.40 Rad'o za šole (za srednjo šolo); 12.10 Pomenek s poslušavkami; 17.20 Ne vse, toda o vsem - Radijska poljudna enciklopedija; 17.40 Rad'o za šole (za srednjo šolo); 18.30 Iz Haydnovega in Martinovega opusa, Franz Joseph Haydn: Simfonija št. 90 v c duru; 19.30 Kako in zakaj - vprašanja in odgovori s področja znanosti; 20.50 Pripovedniki naše dežele; 22.30 Slovenski solisti. Tenorist Mitja Gregorčič, pri kalvirju Marijan Lipovšek, Vladimir Lovc: Trije recitativi, Marko Žigon: Tri pesmi.

• TOREK, 6. februarja, ob: 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Iz slovenske folklorne Rado Bednarik; Pratika za prvo polovico februarja; 17.20 Slovenščina za Slovence (Martin Jevnikar); 17.40 Radijska univerza: Bruno Nice: Veliki pomorščaki; 18.30 Koncertisti naše dežele. Kitarist Bruno Tonazzi, Giulio Viozz: Gavota, Giuseppe Radole: Fantasia e ricercare, Pavle Merku: Dve ljudski pesmi; 19.10 Plošče za vas, quiz oddaja. (Danilo Lovrečič); 20.35 Karol Szymanowsky: »Hagit«, operna enodejanka.

• SREDA, 7. februarja, ob: 11.40 Rad'o za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Liki iz naše preteklosti: »Josip Pagliaruzzi-Krilan«; 17.20 Odvetnik za vsakogar, pravna posvetovalnica; 17.40 Rad'o za šole (za prvo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Zborovske skladbe Alojza Srebotnjaka; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.10 Zdravniška posvetovalnica (dr. Rafko Dolhar); 20.35 Simfonični koncert. Približno ob 21.15: Za vašo knjižno polico.

• ČETRTEK, 8. februarja, ob: 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Tri in ena - sobotni variete. (Danilo Lovrečič); 17.20 Pregled zgodovine italijanskega slovstva: Marija Kacin: »Arkačija«; 18.30 Sodobni italijanski skladatelji; 19.10 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše (Krasulja Simoniti); 20.35 France Prešeren: »Krst pri Savici«. Izvajajo člani SG v Trstu; 21.15 Samospevi Benjamina Ipavca, Antona Lajovca in Lucijana Marije Škerjanca.

• PETEK, 9. februarja, ob: 11.40 Rad'o za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol); 12.10 Gospodinja nakupuje (prof. Tone Penko); 17.20 Ne vse, toda o vsem - radijska poljudna enciklopedija; 17.40 Rad'o za šole (za drugo stopnjo osnovnih šol); 18.00 Otroški pevski zbor »Kraški slavček« iz Nabrežine pod vodstvom Sergija Radoviča in Erminija Ambrozeta; 18.30 Koncerti v sedelovanju z deželnimi glasbenimi ustanovami; 20.35 Gospodarstvo in delo; 22.30 Komorne skladbe deželnih skladateljev.

• SOBOTA, 10. februarja, ob: 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 12.00 Iz starih časov (dr. Lojze Tul); 13.30 Semeni plošče; 15.00 Glasbena oddaja za mladino; 16.00 Avtoradio - oddaja za avtomobiliste; 16.10 Pregled slovenske dramatike. Pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar. Dramatika Ivana Cankarja. Odlomki iz deli: »Jakob Ruda«, »Kralj na Betjanovci« in »Za narodov blagor« igrajo člani R.O.; 17.20 Dialog - Cerkev v sodobnem svetu; 17.40 Obletnica meseca: »Slikar Spacapan ob desetletnici smrti« (Klavdij Palčič); 17.50 Vokalni oktet »Planika« iz Gorice pod vodstvom Franca Valentiničiča; 19.10 Družinski obzorik (prof. Ivan Theuerschuh); 20.50 Tri in ena - sobotni variete. (Danilo Lovrečič); 21.20 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

4. februarja, nedelja: Bojana, Andrej
5. februarja, ponedeljek: Agata, Anda
6. februarja, torek: Dora, Dorislava
7. februarja, sredo: Ksenija, Neda
8. februarja, četrtek: Janez, Vanek
9. februarja, petek: Polona, Apolonija
10. februarja, sobota: Dušan, Dušanka

Ostri poulični boji v Vietnamu

Osvobodilne sile v Vietnamu so napovedale za budistično novo leto ali tet posebno premirje, kot že lansko leto. Postavile so pa pogoj, da ne smejo ameriška letala bombardirati severnovietnamskih krajev.

Pod pretvezo, da se Američani niso držali tega pogoja, je pripravilo poveljstvo odporniških sil in severnovietnamske vojske veliko ofenzivo proti jugu. Obenem je tudi izvežbalo posebne napadalne oddelke od 15 od 25 mož z nalogo, da vdrejo v Saigon sam in naskočijo ameriške stavbe.

Obe strani sta začeli s posameznimi napadi kršiti premirje, dokler niso prešle severne sile v splošen napad v torek zvečer. Napadle so hkrati štirideset krajev v Južnem Vietnamu. Premikanje čet so pokrile rakete in petarde, ki jih spuščajo za novo

Toda prav v tistem trenutku se je premirje nehote podaljšalo za pet ur, ker so iskali uradnika, da prevede angleško besedilo o ukititvi premirja v vietnamsčino. Uradnik je namreč šel zastran premirja mirno k počitku.

Danes pa že spet pokajo vietkonški možnarji in treskajo ameriške letalske bombe, čeprav se dviga vedno več glasov na obeh straneh proti vojnemu izigravanju.

NA MRTVI TOCKI

Hudi spor med ZDA in Severno Korejo zaradi vohunske ladje »Pueblo« se še ni razrešil. ZDA še vedno pritiskajo na Sovjetsko zvezo, naj posreduje, da bi se zadeva tako ali drugače uredila. Uradno je Moskva na strani Severne Koreje, vendar vse kaže, da je že naredila nekaj diplomatskih korakov v korist mirne rešitve spora. Severna Koreja je uradno sporočila, da je pripravljena na pogajanja v okviru komisije za premirje, ki deluje že od konca zadnje korejske vojne.

»GORIŠKA SREČANJA«

Izšla je 9-10 številka revije »Goriška srečanja«, ki izhaja že drugo leto v Novi Gorici. Ta številka je posvečena tudi zamejskim vprašanjem, tako da naslov res odgovarja duhovnim »srečanjem« bratov ob meji.

Revija je izredno dobro urejena, vsebinsko in oblikovno. Po tematiki prekosi marsikatero podobno izdanje v Sloveniji in pri nas. Doprinosi raznih pisateljev iz Trsta (Legiša, Pahor, Rebula, Benedetič, Tavčar) in iz Gorice (Bednarik) obravnavajo prosa in svobodno vsa pereča vprašanja. In prav v tem znaku svobode misli in pisane besede je posebna vrednost Goriških srečanj.

Na vsebino se bomo povrnili.

KULTURNI DOM V TRSTU**PREŠERNOVA PROSLAVA**

V NEDELJO, 4. 2. 1968 OB 16 URI

govor predsednika SKGZ Borisa Raceta
nastop pevskega zbora »Slavec« iz Ricmanj
nastop članov Glasbene matice
nastop članov Slovenskega gledališča
nastop pevskega zbora »Jacopus Gallus«

Predaja vstopnic za predstave v Kulturnem domu vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstave pri blagajni Kulturnega doma; ob nedeljah in praznikih samo eno uro pred pričetkom predstav. Rezervacije na tel. 734265.

leto. V Danangu so napadalci uničili trideset ameriških letal. V Sajgonu so pa vdrli celo do predsedniške palače in ameriškega posaništva. Sele po trdih bojih so ameriški padalci očistili poslopje sovražnika.

Že za časa teh bojov sta oba tabora tudi formalno prekinila novoletno premirje.

Nemški obisk v Rimu

Danes sta prišla v Rim na uradni obisk nemški kancler Kiessinger in zunanji minister Brandt. Imela bosta politične razgovore s predsednikom Morom in ministrom Fanfaniem. V slovesni avdijenci bo sprejel nemška državnik tudi papež Pavel VI.

O vsebini razgovor med ministri ni še nič znanega. Kakor kaže, ni predvidena nobena izredna točka na sporedu ministrskih sestankov, če izvzamemo južnotirolsko

vprašanje. Pa tudi to se je zadnje dni skoro samo od sebe porinilo v ospredje na posvetovalnem zboru Evropskega sveta v Strassburgu.

Tu je avstrijski zastopnik Leitner izjavil, da je mogoče pomirjenje na Južnem Tirolskem samo pod enim pogojem in to je popolna samouprava za vse nemško prebivalstvo Južnega Tirola. Sele potem se bodo ustalile razmere med Italijo in Avstrijo.

Leitnerjeve izjave so razburile italijanske politične kroge, ker ni govoril o avtonomiji samo boccenske pokrajine, ampak tudi za Nemce v Tridentu. In drugič, ker je naddržavne odnose postavil v vzročno zvezo z manjšinskim vprašanjem.

Italijanski predstavnik Jannuzzi je Leitnerju ostro odgovoril, da so določene meje, preko katerih ne more iti avstrijsko vmešavanje v notranje zadeve italijanske države. Nasprotja med državami se tudi ne smejo nasilno reševati. Italijo, je rekel, je stal Južni Tirol 18 mrtvih in 60 atentatov.

Ni izključeno, da bosta morala nemška državnik pri svojem obisku nekoliko giniti prevroče glave na Dunaju in v Rimu.

BODIMO PONOSNI NA SVOJE SLOVENSKE PRIIMEKE!

(Nadaljevanje s 1. strani)

Za nas pa je žalostno ugotavljati, da moramo naše ljudi po več kot sto letih intenzivnega prebujanja slovenske narodne zavesti ponovno opozarjati na take elementarne dolžnosti vsakega zavednega Slovenca, kakor je ta, da varuje nepopačen svoj slovenski priimek in da naj bo ponosen nanj. Slovenski priimek je dokaz njegove pripadnosti k narodu, ki je sicer sorazmerno majhen, a ki se nima ničesar sramovati pred množestvilnimi narodi sveta, saj majhnost ni krivda; kakor množestvilnost ni kvaliteta. Nasprotno, v marsikateri kvaliteti presegata naš narod celo najštevilnejše narode sveta; in v tem, da se tega zavedamo in da se po tem ravnamo, je tudi eden izmed razlogov naše narodne moči in odpornosti.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ulica Sv. Frančiška 20 - telefon 29477

Ob novem predlogu za slovenske šole

Izvršne določbe k okvirnemu zakonu št. 1012 za slovenske osnovne šole se polagoma uresničujejo. Učiteljstvo je doseglo tako na Tržaškem kakor na Goriškem s posebnimi izpiti svojo stalnost na službenih mestih. Po 5. členu omenjenega zakona je določenih 100 učiteljskih mest v tržaški in 43 v goriški pokrajini.

Nadaljnji šesti člen istega zakona predvideva tudi možnost, da se morejo šolski skrbniki posluževati za nadzorno službo oseba, ki je zmožno slovenščine.

Ta možnost pa ni bila doslej še dejansko ostvarjena. Mesta nadzornikov in didaktičnih ravnateljev na slovenskih osnovnih šolah na Tržaškem in Goriškem so se podeljevala po nekih svojih kriterijih, še bolj čudnih v Gorici kot v Trstu, ker se tisti šesti člen lahko tolmači na ozko ali na široko in tudi ni določeval števila mest.

Sedaj se je pa tudi to vprašanje premaknilo z mrtve točke. Demokrščanska poslanca Corrado Belci in Piergiorgio Bresani sta predložila poslanski zbornici zakonski načrt za ustanovitev nadzorniških in ravnateljskih mest slovenskih osnovnih šol na Tržaškem in Goriškem.

Njun načrt predvideva eno mesto nadzornika, in sicer s sedežem v Trstu za vse slovenske ljudske šole na Tržaškem in tudi na Goriškem. Ravnateljskih (didaktičnih) mest pa ima v načrtu 6, in sicer 5 za Tržaško in samo 1 za Goriško pokrajino.

Omenjena mesta bodo dosegljiva po običajnih natečajih. Delovati pa bodo začela že prihodnje šolsko leto.

Kakor moramo izraziti svoje veselje, da se bo zamašila ta pravna vrzel v ustanovi slovenskega šolstva, tako smo dolžni povedati k načrtu, oziroma k zakonskemu dodatku tudi svoje mnenje. Predvsem ugotavljamo, da zakonski osnutek okrnjuje doslej dejansko ustaljeno število nadzorniških mest in mest didaktičnih ravnateljev.

Doslej je imel Trst svoje nadzorniško mesto za slovenske osnovne šole, Gorica pa svoje. To slednje naj bi po novem načrtu odpadlo. Ne razumemo, čemu? Res je, da danes opravlja to službo dr. Lebani, ki je sicer obenem tudi nadzornik za italijanske tovrstne šole, a je še posebej poverjen tudi za slovenske osnovne šole. Število učiteljstva, malo manj kot polovico tržaškega, število šolarjev in šol tudi zagovarja mesto posebnega osnovnošolskega nadzornika za Goriško.

Ta razmislek velja tudi za vprašanje osnovnošolskih ravnateljskih mest na Gori-

škem. Stvarno obstajata do danes dve; eno v Gorici, drugo v Doberdobi. Kako poslužeta zaradi združevanja več poveril v eni ali dveh osebah, je sedaj drugo vprašanje. Dejstvo je, da se za vse slovenske osnovne šole na Goriškem predlaga samo eno didaktično ravnateljstvo.

Tretje so pa natečaji za ta mesta. Menimo, da bodo morali biti razpisani v takem duhu, kot so bili zadnji za stalna učiteljska mesta na slovenskih šolah. To se pravi slovenska izpraševalna komisija — pod skrbniškim nadzorstvom — v slovenskem jeziku. Le tako bodo kandidati za voditelje naših osnovnih šol dokazali, da obvladajo slovenščino ne samo po črki, marveč tudi po duhu, kar je važnejše.

Žalostno prvenstvo Italije

Malokatero deželo je prizadelo v zadnjih stoletjih toliko naravnih nesreč kot prav Italijo. Za to nič kaj zavidljivo prvenstvo je kriva precej tudi zemljepisna lega in pa geološke plasti ter geomorfološke (vzpefinske) oblike. Od vseh velikih naravnih nesreč na Zemlji v zadnjih tristo letih jih je več kot 35 odstotkov prizadelo prav Italijo.

Med te štejemo devet večjih potresov, šest vulkanskih izbruhov, štiri poplave, dva večja zemeljska usada, en morski potres.

Med najhujše potrese štejemo tistega, ki je popolnoma razrušil Messino in Kalabrijo 28. decembra 1908. V času pol minute je zasulo 100 tisoč ljudi. Razrušenih je bilo 31.029 hiš. V vsej Messini sta ostali pokonci samo dve. Po številu žrtev in škod je bil sto in stokrat hujši od sedanjega na Siciliji. Leta 1915 je zopet »zemlja plesala« (la terra balla — pravijo) v južni Italiji. Odkopali so izpod hišnih pročelj 30 tisoč mrtvih.

Še bolj v ospredju je Italija z vulkanskimi nizbruhi. Eden najhujših je bil na Etni leta 1699, ko je lava pokrila polovico me-

sta Katanije in se je razlila en kilometer daleč v morje. Velikansko škodo v sadovnjakih in na oljkah je povzročil izbruh leta 1923 in 5 let kasneje, ko je lava zažgala mesto Mascali.

Najhujša poplava je bila novembra 1951, ko je narastli Pad predrl nasipe in je poplavlil vse Polesine. Domove je moralo zapustiti 150 tisoč ljudi. Škode je pa bilo nad 100 milijard lir.

Vsem je še živa v spominu nesreča v Vajontu 10. oktobra 1963. Usad z gore T c je zgrmel v umetno jezero, ki je pljusnilo čez jezove v dolino Piave in je odneslo 4 večje kraje in dvatisoč mrtvecev.

Od 56 zadnjih velikih naravnih nesreč jih je 20 udarilo Apeninski polotok. Res svojevrstno, a žalostno prvenstvo!

—0—

OBNOVITEV DIPLOMATSKIH ODNOSOV

Po kratkih pogajanjih sta vladi Zahodne Nemčije in Jugoslavije obnovili diplomatske odnose, ki so jih zahodni Nemci pretrgali leta 1957, ko je Jugoslavija priznala vzhodnonemško vlado.

F. J. 1 SMRT V POMLADI

Bil je oblačen, hladen dan, čeprav je bilo še sredi poletja. Po temnih pobočjih Savinjskih planin in Pohorja so se vlačile sive megle. Ves dan sta peščila po samotnih cestah in gozdnih stezah, kjer skoro nista srečala človeka razen molččega drvarja ali gozdnega čuvaja. Proti večeru je začelo vztrajno rositi. Že v mraku sta dospela do samotne kmetije pod Uršljo goro. Ko sta odpahnili leso na dvorišče, so se z besnim laježem zakadili proti njima veliki ovčarski psi. Pregnalo jih je dekle, ki se je pojavilo v razsvetljenem pravokotniku vežnih vrat. Renče so se umaknili. Niso bili vajeni tujcev.

Zaprosila sta za prenočišče.

Dekle se je nekoliko odmaknilo, da je padla luč iz veže nanju. Za trenutek ju je motrila.

»Vprašati moram očeta,« je dejala in odšla.

Stopila sta pod kap. Nekje blizu v temi je žuborel curek vode, ki je tekel v korito, in njegovo žuborenje se je mešalo z zamolklim šumom dežja. V temi sta razločila obrise obširnih gospodarskih poslopij. Začutila sta vonj toplega govejega hleva in pravkar namolzenega mleka. Ta vonj jima je bil prijeten ter jima je še povečal občutek utrujenosti in gladi.

Dekle se je vrnilo.

»Stopita noter!« ju je povabila.

Šla sta za njo v kuhinjo, ki jo je razveseljevala petrolejka, obešena na okajenem zidu. V peči je gorel velik ogenj in razširjal toploto. V pristavljenih loncih je enakomerno prepevalo. Na mizi je bila pripravljena na krožniku zaseka s kupčkom narezane čebule. Sedla sta na klop pri mizi; bila sta zelo utrujena in vsa premočena. Tedaj je stopil v kuhinjo gospodar. Dekle se je tiho spet lotilo kuhe. Ponovila sta prošnjo za prenočišče.

»Kdo pa sta?«

»Študenta sva.«

»Sta bila v planinah?«

Povedala sta, da sta bila v Savinjskih planinah, jutri pa nameravata na Uršljo goro, če bo lepo vreme.

Potem pa le stopita v sobo,« ju je povabil. Zahvalila sta se z očmi dekletu, ki se jima je prijazno in plaho nasmehnilo, ter mu sledila v sobo. Sedla sta na klop pri peči, po kateri sta razgrnila premočena vetrna jopiča, in z občutkom naslade stegnili noge od sebe. Saj sta hodila od ranega jutra.

Gospodar je sedel za mizo in si prižgal pipo. Počasi se je razpredel pogovor. Govorili so o planinah in o mestu, nato o Hitlerju in o verjetnosti vojne, nazadnje pa o lovu. Šele pri tem je postal zgovornejši. Stene v sobi so bile pokrite z jelenjim in srnjakovim rogovjem ter z nagačenimi divjimi petelini. Potem je dekle prineslo večerjo, h kateri sta se znašla še postarni hlapec in dekla ter dva komaj dorasla sinova, plavalasa, tiha fanta, ki skoro ves čas nista odprla ust. Po večerji sta se kmalu spet izgubila iz sobe. Matere niso več imeli.

Študenta sta morala večerjati z njimi, česar se nista preveč branila. Po večerji sta še malo posedela in čez nekaj časa je prišlo tudi dekle iz kuhinje in se lotilo pletenja. Ni se udeleževala razgovora in na vprašanja je odgovarjala le enozložno in plaho.

(Dalje)

Tržaškega

Boris Pahor v Nabrežini

Na povabilo Prosvetnega društva »Igo Gruden« je v ponedeljek, 29. januarja, pisatelj Boris Pahor predaval v Nabrežini o temi: »Aktualni problemi slovenske etnične skupnosti v zamejstvu«. Predavanje je privabilo v dvorano kar lepo število poslušalcev, čeprav bi jih zaradi važnosti obravnavane tematike bilo lahko še več.

Pisatelj Pahor je najprej podal prerez povojnega zgodovinskega političnega dogajanja na Tržaškem, pri čemer je zlasti podrobno analiziral dogajanje ob dveh pomembnih letih, in sicer ob letu 1948, ko je v vrstah delavskega gibanja, v katerem je bila organizirana tudi večina slovenskega ljudstva teh krajev, nastal razkol zaradi

izključitve Jugoslavije iz sovjetskega komunističnega bloka, ter ob letu 1954, ko se je v Trst vrnila italijanska uprava. Boris Pahor sodi, da so tako leve kot druge slovenske stranke pri svojem delovanju upoštevale predvsem koristi svojih ideologij in da niso znale ali hotele teh ideologij prilagajati slovenski stvarnosti, oziroma jih skušale »filtrirati« skozi slovensko narodno tradicijo in pri tem jemati v postev predvsem koristi slovenske narodne samobitnosti. To napako so po mnenju B. Pahorja zagrešile vse politične skupine, čeprav je govornik poudaril predvsem odgovornost komunistične partije Italije, ki je po letu 1948 dejansko zavzemala stališča, katera so slovenski narodnostni skupnosti prizadejala veliko narodno škodo. O tem danes ni nobenega dvoma. Predavatelj je kritiziral tudi razpust Neodvisne socialistične zveze in dejal, da bi slovenski politiki morali vsaj v letu 1954 spoznati, da je potrebno spremeniti politiko in voditi realistično politiko, ki bi bila v skladu s slovenskimi interesi. Boris Pahor se v bistvu zavzema za avtonomno politično angažiranje zamejskih Slovencev, za politiko, ki bi se prizadevala za uresničevanje slovenske narodne samobitnosti, ne pa da bi dajala prednost raznim univerzalizmom. V tej zvezi je govornik postavil za vzgled delo in prizadevanja slovenskih protestantov, kot so Primož Trubar, Jurij Dalmatin, Sebastjan Krelj, ki so postavili temelje slovenski književnosti.

Pahorjevo predavanje je bilo izredno zanimivo in zgodovinsko točno. Njegove besede je vseskozi vodila ena sama nit: primerjati slovensko povojno politično delo in njegove sadove z dejanskimi koristmi in zahtevami tukajšnjega slovenskega ljudstva. Pahor je to, kot vedno, naredil pogumno in kar se da nepristransko.

Predavatelja je poslušalec predstavil akademik Igor Tuša, ki je tudi zaključil krajšo debato po predavanju.

—0—

IGRA »MOJ UBOGI MARAT«

V soboto, 27. januarja, je dramski oder Prosvetnega društva »Ivan Cankar« prvič predstavil slovenskemu občinstvu igrano, oziroma hinno mladostno ruskega sodobnega dramatika Alekseja Arbuzova »Moj ubogi Marat«. Delo je bilo napisano v letu 1965 in zato upošteva zlasti moderne prijeme v zapletu in razpletu dramskega dogajanja. Zato je prav, da je take vrste igra našla pod predvsem na mladinski eksperimentalni oder. Režiser Sergej Verč se je namreč lotil obdelave dela prav v modernem ključu in lahko trdimo, da je lepo uspel, saj se moderne novosti povsem harmonično spajajo s celotnim kontekstom. Delo načrtuje diagram življenja treh naraščajnikov v obdobju osemnajstih let, od leta 1942 do 1960. Fabula dela se suče v prepletanju ljubezenske zgodbe teh treh mladincev, dveh fantov in dekleta, ki imajo veliko zaupanje in upanje v prihodnost. Vsi trije liki so bili lepo podani, čeprav je moral Sergej Verč zadnji trenutek vskočiti na nesto obolelega Fišerja. Mladega Marata je igral Ivan Verč, ki se je zelo naravno uživel v težak lik navdušenega in malo zagrenjenega idealista. Tudi Ornela Čuk je dobro karakterizirala vlogo Like. Celotni igri bi morda režiser lahko dal hitrejši tempo, sicer pa moramo tudi tokrat samo pohvaliti mlado dramsko skupino.

Bazovica:

PROSLAVA 70-LETNICE POMEMBNE USTANOVE

V nedeljo je bil v župnijski dvorani v Bazovici redni letni občni zbor Zavarovalnice za govejo živino, ki združuje živinorejce iz Bazovice, Gropade, s Padrič in z Jezera. Ob tej priložnosti so tudi proslavili 70-letnico ustanovitve zavarovalnice in zato se je občnega zbora, poleg članov, udeležilo tudi lepo število predstavnikov ustanov in organizacij, ki delujejo na področju kmetijstva. Vsi gostje so čestitali k pomembnemu jubileju. Čestitkam se je pridružil tudi gostitelj, bazovski župnik msgr. Živic, ki je hkrati poudaril živo zanimanje Cerkve za vprašanja kmečkega življa.

Občnemu zboru je predsedoval upokojeni učitelj Miro Presel. V tajniškem poročilu je bilo omenjeno, da je bilo leta 1967 v zavarovalnici včlanjenih 123 živinorejcev, ki so imeli skupno 406 glav živine. Poročilo je med drugim vsebovalo kratek, a izčrpan prerez dosedanjega 70-letnega delovanja na tem važnem kmetijskem področju.

Na občnem zboru so podelili zlato kolajno in diplomu odborniku Alojzu Križmančiču, ki opravlja to funkcijo že 40 let. Diplome pa so prejeli vsi najstarejši člani zavarovalnice, ki jih je deset.

Za predsednika je bil ponovno izvoljen Zoro Grgič, ki mu ob tej priložnosti tudi mi čestitamo, kot hkrati čestitamo in izrekamo priznanje vsem ostalim odbornikom, ki so bili vsi potrjeni na svojih mestih.

OBČNI ZBOR SINDIKATA SLOV. ŠOLE

Sindikat Slovenske šole bo imel v nedeljo, 4. t. m., ob 9. uri v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu redni letni občni zbor. Na dnevnem redu so med drugim poročila tajništva in posameznih referentov, razprava o poročilih in volitve novega odbora.

Beneška Slovenija

Speter:

LANDARSKA CERKVICA

Od vseh krajevnih posebnosti v Beneški Sloveniji se zadnje čase najbolj uveljavljata sloveča Landarska jama in še bolj starinska cerkvena sv. Janeza v skali ali v Čelcu. Do veljave je prišla predvsem po prizadevanju jamarjev iz Tržiča. Njih skupina si že več let prizadeva odkrivati vedno nove podzemne votline in hodnike v tej jami, ki je bila že v najstarejših časih zavetišče in svetišče Slovencev ob Nadiži.

Vklesan napis kaže, da je v votlini živel dijakon Feliks že v 9. stoletju. Še bolj jasen je napis, ki pravi, da je mojster Andrej iz Loke delal pri cerkvi že leta 1477. 500 let se je torej že opravljal služba božja v cerkvi v skali.

Letos so jamarji obnovili verske obrede v cerkvi v zvezi z domačim župnikom Zabanom, ki je poskrbel za popravo steze in razsvetljavo do skalnih stopnic. Za božič se je obhajala v cerkvi slikovita polnočnica. Poleg mnogih domačinov, ki so se z govečimi baklami vzpenjali v pečino, je prišlo tudi dosti tujcev. Prejšnjo nedeljo popoldne je tudi bila služba božja v votlini, namesto na svečnico kot v nekdanjih časih.

SLOVANSKI PLES

17. FEBRUARJA. KJE?

Resolucija Slovenske skupnosti

Prejeli smo in objavljamo:

Občni zbor Slovenske skupnosti ponovno ugotavlja, da je leva sredina prispevala k ustvaritvi ugodnega ozračja za reševanje življenjskih vprašanj slovenske narodne manjšine, kar predstavlja pogoj za uresničitev naših ustavno in mednarodnopravno zajamčenih pravic.

Slovenska manjšina je pretrpela ogromno škodo zaradi neizpolnjevanja ustavnih določil in mednarodnih obveznosti. Stanje zamejskih Slovencev ne dopušča, da bi čakali v nedogled na uresničitev pravic, ki jih jamčita republiška ustava in londonski sporazum.

Občni zbor meni, da ni dovolj sklicevati se na ugodno ozračje, če temu ne sledita uresničitev naših pravic in izpolnitev mednarodnih obveznosti.

Zaradi tega občni zbor:

1. Zahteva, da vladne stranke in oblasti sprejmejo brez zavlačevanja ukrepe, da se čimprej izdajo ustrezni zakoni za zaščito narodnih pravic ter kulturnih, gospodarskih in socialnih koristi slovenske manjšine;

2. ponovno protestira proti vsaki razširitvi EPIT v dolinski občini. Slovenska skupnost poudarja, da je širjenje EPIT in razlaševanje slovenske zemlje krivično ter raznarodovalno dejanje, ki predstavlja kršitev osnovne pravice slovenske manjšine do obstoja;

3. protestira, ker pristojne oblasti niso ustanovile slovenske industrijske srtokovne šole v Rojani;

4. zahteva, da deželna uprava dodeli za tekoče leto slovenskim kulturnim, športnim in dobrodelnim organizacijam ter ustanovam znesek, ki pritiče sorazmerno slovenski narodni manjšini na Tržaškem;

5. dalje zahteva, da deželna uprava sprajme takoj v službo primerno število Slovencev kot prvo skupino od celotnega števila službenih mest, ki so razmerno pritičejo slovenski manjšini na Tržaškem.

Občni zbor obvezuje svoje izvoljene predstavnike, da — v skladu s prejšnjimi sklepi, — odrečejo svojo podporo v krajevnih upravah, če nista predhodno izpolnjeni zadnji dve zahtevi. Enako jih obvezuje, da se odločno zavzemajo za uresničitev vseh pravic slovenske narodne manjšine.

Občinski sklepi v Gorici

Mestni moške so sprejeli več sklepov, ki se tičejo rednih upravnih poslov. Med drugim so določili tudi pol milijona lir za podporo od potresa prizadetim Sicilijancem. Razgovarjali so se tudi o nujni potrebi preureditve občinskega doma za onemogle. Občinska podporni ustanova (ECA) upravlja dva taka doma: enega pod Ločnikom, ki je sodobno urejen in kjer prebivajo upokojene stare osebe ali take, ki premorejo nekaj mesečnine; drugi dom je pa tisto staro poslopje v ulici Baiamonti, ki je primerno le še za kako vojaško konjušnico, ne pa za počitka potrebne stare meščane. Njegova prenovitev je res nujno potrebno socialno vprašanje.

Odbornik za javna dela je zahteval, naj se da brž na razpolago prvih 20 milijonov lir za začetna dela mestnega vodovoda; za ureditev cestnega križišča na koncu ulice don Bosco proti pevskemu mostu in za nekatera izredna popravila na goriškem gradu.

Županstvo bo tudi zahtevalo deželni prispevek za zgradbo otroškega vrtca v Štandreu. Stal bo v bližini poslopja osnovne šole, in sicer na levi strani trga. Stroški so preračunani na 45 milijonov lir. Na petkovi seji je občinski svet še sklenil najeti redno posojilo okrog 309 milijon. lir za cestna popravila. V pošteto bodo prišle nekatere predmetne ceste, posebno tiste, ki vodijo proti Rdeči hiši in okoli ulice Fauti; nadalje ulica Ospitale ob novem poslopiju državnega arhiva in Stari trg. V ulici Cipriani se bo pa začela gradnja ljudskih stanovanj za 126 milijonov lir.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
V CETRTEK, 1. FEBRUARJA, OB 20.30
V KATOLISKEM DOMU V GORICI

Oskar Wild :

«KAKO VAŽNO JE BITI RESEN»

(komedija v treh dejanjih)

- Kanalska dolina

Jamski raziskovalci so postavili za to priložnost veliko sliko Svečeniške Matere božje v zadnji konec votline, ki je od vhoda pol kilometra daleč. Tudi ob tej priložnosti se je zbralo v votlini precej ljudstva k edinstvenim obredom pod zemljo.

Trbiž:

UREDITEV HUDOURNIKOV

Načrtno urejanje hudourniških strug v Kanalski dolini je bilo prav tako staro vprašanje kakor zadovoljiva rešitev problema služnostnih pravic. Šele deželna uprava je prinesla nekaj več pobude, da se tudi razdiralno delo narastlih hudournikov zažene. Pred nekaj dnevi je prejelo trbiško županstvo obvestilo od deželnega odbornika za kmetijstvo, da je nakazala deželna uprava dvajset milijonov za ureditev struge hudournika Bartolo in trinajst milijonov za strugo Mrzlega potoka.

Urejevanje teh strug, ki spada v okvir splošne hidrogeološke ureditve porečja Gornje Zilice, ne pride toliko v poštev za pridobivanje električne energije, kakor za zaježevanje proti odnašanju rodovitnih in tudi gozdnih tal.

Razpis za ta dela bo občina čimprej razpisala.

Pomembno srečanje v Gorici

V soboto popoldne so se zbrali, kot smo že pisali, na goriškem županstvu zastopniki mestnih uprav treh sosednjih županstev: iz Celovca, Ljubljane in iz Nove Gorice, Italijani, Slovenci in Nemci. Namen sestanka je bil poglobitev miru in prijateljstva med mejaši.

Goriški župan Martina je rekel v pozdravnem govoru, da »se skuša dati vzgled nove stvarnosti na tej obmejni zemlji, vzgled tvornega in složnega sožitja, ustvarjenega po tolikih težavah, ki so značilne za našo zgodovino.«

Martini je odgovoril celovski župan Ausenwinkler, ki je poudaril, da se srečujejo na tem ozemlju tri kulture in želje treh narodov, da bi živeli kot ljudje, se spoznali, razumeli in spoštovali.

Ljubljanski župan Košak je med drugim izrazil željo, da »bi se današnje srečanje spremenilo v trajno manifestacijo miru in prijateljstva med vsemi našimi narodi.«

Steberjan:

OBCINSKO DELO

V soboto so občinski moške imeli priredni seji na sporedu nekaj točk rednega upravljanja. Slo je v prvi vrsti za ceste in promet.

Občinska uprava je v tem pogledu že marsikaj ukrenila. Kolikor je pač bilo v njeni moči glede na razpoložljiva sredstva v blagajni. Saj pravi pregovor, da se s samo vodo ne more skuhati juha. Do tega prepričanja je prišla večina in manjšina občinskih svetovavcev.

V razpravi so imeli tri ceste. Za odsek iz Grojne do Bukovja je bilo treba izglasovati prošnjo na deželo za prispevek približno 10 milijonov lir. Govorilo se je tudi o nujni izravnavi prehudih ovinkov v Klančinih. Celotni stroški bodo pa znašali 20 milijonov lir in pol. Govorili so tudi o razširjenju ceste proti Jazbinam in Vipolškemu mejnemu prehodu. Stroške za to cesto bo delno krila pokrajina. V razpravo je prišla tudi poprava občinske hiše, za kar je potrebnih 20 milijonov, ker poslopje že ne odgovarja več svojemu namenu. Občanom, ki se vozijo v mesto, bi zelo prav prišle tudi avtobusne čakalnice.

UMETNIŠKA RAZSTAVA

V petek, 2. februarja, bo odprta razstava treh mladih umetnikov v Novi Gorici. Svečana otvoritev bo ob 18. uri zvečer v prostoru kluba ZKPU, v sodnijski stavbi. Javnosti se bodo predstavili z intarzijami, olji in grafikami Branko Lozar iz Kanala, Pavel Medvešek iz Anrovega in Miloš Volarič iz Kobarida.

Razstava bo odprta od 2. do 12. februarja vsak dan od 9. do 12. in od 17. do 20. ure. Ob nedeljah pa od 15. do 20. ure.

KULTURNE POBUDE

Slovensko katoliško akademsko društvo v Gorici se predstavlja letos javnosti s posebnim kulturnim programom. Najavilo je vrsto predavanj iz sodobne slovenske zgodovine s posebnim ozrom na položaj goriških in tržaških Slovencev med obema vojnoma. Predavajo znani politični in kulturni delavci iz Trsta in Gorice.

Predavanja so se začela 25. januarja in se nadaljujejo vsak teden ob četrtnih ob 20.30 v prostorih Katoliškega doma. Na sporedu je osem predavanj.

Predsednik novogoriške občine Vižintin je zaključil, da sta Italija in Jugoslavija odprli novo pot prijateljstva, ki je lahko za vzgled drugim narodom. Citiral je tudi italijanskega pesnika Ungarettija in našega Prešerna.

Po končanih uradnih pozdravih so govorili tudi drugi navzoči gostje, kot goriški nadškof Coccolin, čigar brezhibno izražanje v slovenščini so navzoči občudovali.

Na koncu je bila zakuska za vse navzoče. Zvečer so se pa štiri županska odposlankstva zbrala pri prijateljski večerji v restavraciji »Transalpina«. Novi znanci iz štirih mest so nadaljevali razgovore še po večerji onstran meje.

—0—

Doberdob:

ŠE ENO MNENJE

Ime Doberdob je zaslovelo že v prvi svetovni vojni zaradi tolikih krvavih ofenziv in med nami še posebej zaradi Prežihovega vojnega romana »Doberdob«. Zdaj se spet širi po svetu poznanje tega imena v zvezi z nameravano gradnjo ciklotronskega pospeševalca.

Vprašanje, ali bo ta velikanska naprava stala pod našo kraško planoto ali ne, je zbudila že stotere polemike. Gospodarski krogi naše dežele se zanj zanimajo, ker upajo, da bo prinesla velike gospodarske koristi zlasti s terciarnimi dejavnostmi, ki so v zvezi s tako ogromnimi napravami. Nekateri so celo mnjenja, da bo postal protosinhrotron tista čudodelna palica, ki bo naravnost rešila celotno goriško-tržaško gospodarstvo.

Vsa ta vprašanja so prav tako pereča tudi za našo slovensko etnično skupnost. Saj nismo tako zarukani, kot nekateri menijo, da bi odklanjali tehnični in gospodarski napredek in bi si menda raje hoteli svetiti z leščerbo kot z elektriko. Kot pa smo že ponovno pisali — o tem je prav Novi list prvi povzdignil svoj glas — ima industrializacija naših krajev poleg gospodarsko pozitivne plati, tudi narodnostno negativne za našo narodnostno manjšino.

Če in ko se bo protosinhrotron vrtel v polnem razmahu, mu bo streglo okrog 5000 ljudi, kar znese z družinskimi člani vred okoli 20.000 oseb. Večina od teh se bo priselila k nam in bo nujno spremenila sedanjost sestavo prebivalstva na doberdobski planoti.

Danes ponovno v tej zvezi poudarjamo svoje stališče: naj le pride tudi k nam še taka industrializacija, toda obenem z njo tudi trdna zaščita našega narodnega obstoja s primarno zaposlitvijo domačih delovnih moči.

OBVESTILO

Ravnateljstvo GIMNAZIJE-LICEJA in UČITE-LJISCA v GORICI obvešča, da bo v nedeljo, 4. februarja, ob 10.30 roditeljski sestanek. Sestanek bo v prisalnici učiteljskega v ulici Croce, številka 3. Vabljeni so starši ali njih namestniki.

OPOZORILO

Mestno županstvo opozarja vse občane, da veljajo osebne izkaznice po 3. čl. zakona o javni varnosti le 5 let. Komur je veljavnost izkaznice potekla, naj jo takoj obnovi. Oblastveni organi bodo na to strogo pazili.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka „Zaliva“

Nova, 8-9. številka »Zaliva« se odpira z razpravo Pavleta Merkuja »Ljudsko izročilo v Terski dolini«. Merku objavlja v njej svojo jezikovno-etnografsko bero iz najzahodnejše doline slovenskega etničnega ozemlja, to je iz Trske doline, ki gleda že naravnost v Furlanijo in je odrezana od ostalega slovenskega sveta po gorskih grebenih. Naravnost čudež, da ljudje tam še govorijo slovensko — in vendar govorijo. Njihov govor je premešan s tujimi besedami, toda osnova je slovenska, kar je lepo razvidno iz starodavnih molitev, šaljk in basni, ki jih navaja Merku v izvirnem narečju, z naglasi. Razprava ni napisana pusto, učenjarsko, ampak življenjsko in zanimivo; v uvodu nam živo predstavi zemljepisno okolje in človeški element Terske doline. Edino, kar moti bralca, je uvajanje črke č med črke slovenske abecede, s katerimi skuša Merku izraziti govor Terskih Slovencev. Morda je res slišal tak glas, a bi bilo vendar bolje, če bi ga skušal izraziti s slovenskimi črkami, tudi iz praktičnih razlogov, kajti koliko je celo med izobraženimi Slovenci takih, ki bi zares vedeli, kako se izgovori srbohrvaški č?

Razveseljivo je, da se s takimi razpravami in člankami ne prestopajo drami in poživljajo zanimanje Slovencev za ta najzahodnejši in morda tudi — z etnografskega stališča — najzanimivejši košček slovenske zemlje.

Pavel Strajn je prispeval zelo objektivno dokumentarno, pa tudi zanimivo napisano razmišljanje »Med resnico in celotno resnico o Izraelu«. V tej številki je objavljen le prvi del, v katerem prikazuje začetek sporov med Izraelci in Arabci pred drugo svetovno vojno, ko so Judje polagali šele temelje svoji narodni državi. Strajn razkriva presenetljivo spletkarsko vlogo Angležev, ki so ščuvali Arabce in Jude druge proti drugim. Avtor po našem mnenju nekoliko pretirava pripravljenost arabskih Palestincev za mirno sožitje in sodelovanje z Judi, ker se nam zdi, da je bila to bolj posledica pasivnosti, ki jo večkrat omeni tudi on, kot pa resnične zrelosti in odpora proti nasilju. Vsekakor je očitno, da piše razpravo človek, ki pozna tamkajšnje razmere. Pri branju pa najbolj moti to, da avtor ne pozna dovolj sosledja slovenskih časov in stalno piše pogojnik sedanjika namesto preteklega časa, npr. »Abdulahova vojska b. morala prodreti do Hajfe«, namesto »Abdulahova vojska bi bila morala prodreti...«, kajti tisto se je dogajalo v preteklosti. Sicer pa je to tipična napaka skoro vseh današnjih slovenskih časnikov, kar je tudi mnogih pisateljev. V članku pa so še druge pravopisne napake, a manj nervirajo.

Radoslava Premrl nadaljuje svoje spomine na brata Jenka-Vojka. Kot smo že nekoč omenili, ti spomini daleč pressegajo pomen osebnega doživljanja in nas kar najbolj presajajo nazaj v narodno in psihološko vzdušje dni, ko se je Primorska pripravljala na upor. Kot tako ima velik dokumentarni značaj.

C. Hren (pseudonim?) je prispeval v obliki »zapoznelega pisma iz Slovenije« obširen esej »Naše vietnamsko vprašanje«, ki je precej polemične narave, zlasti do Josipa Vidmarja, pa tudi do Karla delja zaradi njegovih stališč in izjav o boju vietnamskega ljudstva. V marsičem ima prav, ponekod

pa tudi premočno idealizira vietnamsko ljudstvo in njegov boj, ker ne upošteva, da so vietnamsko ljudstvo Vietnamci na obeh straneh in ne samo na eni in da tega ljudstva dejansko nihče ne vpraša, koliko časa je še pripravljeno, da doprinaša toliko žrtev in junaštev, ker drugi odločajo v njegovem imenu. Samo niti pravzaprav ne ve, kaj je tisto, za kar se mora bojevati — kaj je socialistična sreča, ki mu jo obetajo oblastniki v Severnem Vietnamu, in sreča zahodne demokracije, ki mu jo obetajo oblastniki v Južnem Vietnamu in njihovi ameriški zavezniki. Avtor tudi prezre dejstvo, da Vietnamci niso »majhen azijski narod«, kot neprestano zatrjuje, temveč da štejeta Severni in Južni Vietnam skupno 35,3 milijonov prebivalcev na 328.000 kvadratnih kilometrih, približno kot Poljska. Tudi v tem članku torej srečamo idealiziranje dejanskih razmer, ki je tipično za nas Slovence, kadar razpravljamo o drugih narodih. In tako tudi ne moremo povsem pritrditi avtorjevi polemični ogorčenosti nasproti Vidmarju in drugim, ker vidimo v njihovi prevladni le bolj iskreno zavest, da ne poznajo dovolj dobro dejanskega stanja, da bi lahko izrekli ostre sodbe in dajali izklesane izjave, ali pa zmanjševali pomen igre velikih sil v vietnamski zadevi in videli samo boj vietnamskega ljudstva. Simpatije so eno — in zaradi teh zasluži avtor vse moralno priznanje — toda stvarnost je drugo. Upoštevati je treba tudi to in predvsem to.

Telegrafski intervju z Borisom Pahorjem

Srečanje med uredniki tržaške revije »Most« in uredniki ljubljanske revije »Naši razgledi«, ki je bilo, kot smo poročali, pred kratkim v Ljubljani, je vzbudilo med slovenskimi kulturniki v Trstu in sploh med našo javnostjo veliko zanimanje, rekli bi pravo senzacijo. To in podobna srečanja naš list pozitivno ocenjuje, saj si je po svojih močeh za takšna srečanja prizadeval tudi v časih, ko še ni pri nas in drugod prodrla in se uveljavila beseda »dialog«.

Prav zato, ker zadnje ljubljansko srečanje pozitivno ocenjujemo, smo zaprosili našega pisatelja Borisa Pahorja, ki se je zlasti v zadnjem času s svojimi esejmi v »Zalivu« močno angažiral v slovenski stvarnosti, naj v »telegrafskem« intervjuju pove svoje mnenje o zadnjem dogodku.

Uredništvo

Časniki so poročali o sestanku urednikov petnajstidnevnikov »Naši razgledi«, ki izhaja v Ljubljani, in urednikov tržaškega »Mosta«. Kaj bi pripomnili k tej novici?

Pripomnil bi, da se pri nas dogajajo zares čudežne reči. Saj je bil pred kratkim Marjan Rožanc sodnijsko preganjan zavoljo članka, ki ga je objavil »Most«, v obtožnici je pisalo, da je Rožanc celó kriv raznašanja »Mosta« po Ljubljani! Zdaj se »Naši razgledi«, ki so nujno pravoverni, bratijo z »Mostom« — kdo se ne bi čudil tako zanimivi svetlobni igri!

Dobro. A se Vam ne zdi, da tak preokret lahko pomeni nov korak v demokratizaciji?

Če je tako — dobrodošel naj bo preokret! Vendar mi vsa stvar preveč diši po uradnih potezah, teh pa ne maram, ker jih narekuje račun, taktika.

To se pravi, da ne verujete, da bi uredniki »Naših razgledov« imeli široke poglede?

Ne sodim po tem, kar je človek zasebno. Privatno je lahko urednik zelo zelo širok, na Slovenskem še posebej takrat, ko ga ima malo pod kapo. O uredništvu »Naših razgledov« pa bi rekel, da je v glavnem konformistično. Najbolj zgovoren dokaz za to resnico je začudenje v Sloveniji, ko so brali o pogovoru med uredništvom »Naših razgledov« in uredništvom »Mosta«. Kako, so rekli, »Naši razgledi« ne objavljajo naših člankov, odpirajo pa se zamejem in težijo po dialogu! Zakaj se ne sprostijo poprej doma!

Če naj povem o svojih skušnjah, bom rekel, da so me pred leti pri »Naših razgledih« prosili

Edvard Kocbek se je zdaj prvič oglašil v »Zalivu« in to z izredno zanimivim in aktualnim odlomkom iz svojih »Nemških zapiskov«, ki jih je napisal med nedavnim potovanjem v Nemčijo. V tem njegovem esejju najdemo misli, ki so bile kot nalašč napisane za polemiko, ki se ta čas vodi pri nas o pojmovanju narodnosti. Kocbek, ki je ta vprašanja gotovo globlje premislil kot kdorkoli drugi in ki je za slovenstvo tudi nekaj žrtvoval — bil je med voditelji boja proti okupatorjem in je prebil štiri leta v gozdovih in gorah — piše med drugim:

»Današnja moč in slabost Slovencev na Koroškem sta neposreden izraz krize, ki se je glede slovenstva začela v matični deželi prav z narodno osvoboditvijo. Kljub temu, da vojna zmaga ni priborila vsega slovenskega ozemlja, se je družbeno preobrazba Slovenije začela brez prepričljive povezave narodnih teženj z družbenimi cilji. Gospodarski razvoj se je uredil kot prednostni proces industrializacije in tehnizacije, poudarjanje osnovnih koristi je postalo enostransko, osebne in kulturne vrednote so postale le njihova funkcija. Tako se je odprlo tudi tiho nasprotje med pojmovanjem narodnosti, ki je Slovenca antropološko izdelala, in med revolucionarnim internacionalizmom, ki je slovensko človeštvo naglo usmerjal iz biti v dej. Pojmovanje narodnosti je pri tem sicer brez škode izgubilo nekatere romantične poteze, vendar je začelo hkrati hirati v ljudski zavesti kot neuporabljiv in celo škodljiv habitus. Na njeno mesto ni stopila nobena enakovredna osredinjujoča in povezujoča zavest o izvirnosti in samobitnosti. O antropološki dialektiki slovenske človeškosti je tako zavladala katastrofalna teoretična in praktična nejasnost...«

(Konec prihodnjič)

za oris zamejskega ozračja. Bilo je za novoletno številko. Niso mi spisa objavili, čeprav ni bilo v njem nič tako strašnega; saj je potem v skrajšani obliki tiste moje misli objavilo »Delo«. Kasneje, ko sem pozabil na to njihovo slabost, sem jim ponudil kratek spis »Trubarjev pepel«. Drago Druškovič mi je takrat v imenu uredništva odgovoril, da ne marajo biti poštni nabiralnik. Spis je potem objavil Mitja Mejak v »Sodobnosti«.

A odtlej je minilo precej časa. Marsikaj se je medtem spremenilo.

Dobro je to, da se je. A nisem opazil, da bi se uredništvo »Naših razgledov« zavoljo samostojnih misli uprlo ali celo odstopilo. To se pravi, da bo isto uredništvo tudi za novo politiko, kakor je bilo poprej za staro. In če bo šlo po sreči, bo jutri spet za neko drugo. Mogoče boste rekli, da sem osebno prizadet. No, prav, oni meni, da ne marajo biti poštni nabiralnik, jaz pa njim, da ne bodo videli mojega imena na njihovem časniku, dokler ga bo urejevala sedanja garnitura. S tem je zadeva končana, kar se mene tiče. A ne gre za to. Čisto preprosto ne verujem v današnje urednike, ker so samo zbiratelji prispevkov, samo kolekcionisti. Če pa imajo kakšno malo nevaren dopis, ga dajo med pisma, da si tako umijejo roke.

A v danih okoliščinah zna napovedano sodelovanje koristiti, se Vam ne zdi?

Tega ne bom tajil, vsaj kolikor zadeva informacije, ki jih bodo v Sloveniji imeli o zamejcih. Drugače pa se bojim, da se bo vse razvijalo na liniji »odprtosti« ali z besedo, ki je pokoncilski, na liniji »dialoga«. Ta »odprtost« in ta »dialog« pa sta samo slepili, dokler ne posežejo vmes dejanja. Tisti, ki so za oboje, tako za odprtost kakor za dialog, pa zelo malo govorijo o pravicah skupnosti v zamejstvu, če pa govorijo, je to spet samo »dialog«.

Kaj pa »Zaliv«, kako, da ga nič ne omenjajo?

Verjetno zato ne, ker ni krščanski, saj dialog se danes razvija predvsem med dialektičnimi materialisti in kristjani. Se verjetneje pa nas nihče ne omenja, ker »Zaliv« ni za uradno proklamirano objemanje, od katerih nima nihče ničesar.

Pa okrogla miza, ki jo napoveduje poročilo?

Ne vem, kaj bodo sklenili drugi uredniki »Zaliva«, ker se še nismo sestali, zase lahko rečem, da kot sourednik revije ne bom sedel za okroglo mizo, šel bom kot zasebnik v dvorano in se pogovora udeležil kot pisatelj.

REVIJA »TRIESTE«

Te dni je izšla 80. številka revije »Trieste« z bogato vsebino. V političnem delu tolmači znani časniki Giorgio Cesare obisk jugoslovanskega ministrskega predsednika Spiljaka v Rimu. Podtajniki Krščanske demokracije Piccoli se pa ukvarja z reševanjem južnotirolskega vprašanja, ki mora ubrati srednjo pot in zadovoljiti obe strani. Ne pove pa docela jasno, kako se to doseže.

Zanimivo je gospodarsko razmišljanje o položaju naše dežele med zahodnim in vzhodnim gospodarskim blokom. Pisatelj Bonifacio ugotavlja, da se Furlanija-Juljska krajina rešuje iz gospodarskih težav kot most izmenjave med Vzhodom in Zahodom.

Med kulturno-zgodovinskimi članki najdemo Schiffererjev o nacistični zasedbi Juljske krajine in Burlinijev o življenju in delu tržaškega slavista Umberta Urbanija.

Hoče biti „Bor“ res združenje?

Ob včerajšnjem X. rednem občnem zboru S. Z. BOR, katerega član sem tudi sam vse od ustanovitve, bi rad povedal nekaj misli, ki mi že dolgo ležijo na srcu.

O občnem zboru samem in posameznih govorih boste lahko obširno brali v dnevnem časopisu. Sam bi rad podal samo nekaj misli ob zelo važni debati, ki se je sinoči razvila. Včerajšnjega jubilejnega občnega zbora našega športnega združenja so se med drugim udeležili tudi občinski svetovalec Slovenske skupnosti dr. Rafko Dolhar, predstavniki tržaškega tiska in tiska iz Slovenije, reporterka koperskega Radia, predstavniki organizacij športnih in prosvetnih društev. Od teh je odzval dr. Angel Kukanja v pozdrav povedal nekaj lepih misli v imenu SKGZ. Položil nam je na srce, da je zanj mladina jutranja zarja in da tej mladini želi, da bi bil njen dan kar najbolj izpolnjen in najlepši, uspešen predvsem za nacionalno skupnost, kateri mladina pripada. Svetoval je tudi športni mladini, naj bo njeno delovanje čim širše ter naj zajema vse sloje in vse poklice. Zelo umešno pa je poudaril, da šport ne sme biti samemu sebi namen, kot se sedaj dogaja pri profesionalnem športu. Šport dr. Kukanja pojmuje na ta način (in upam, da se v tem z njim vsi strinjamo, čeprav vse premalo naredimo v tem smislu), da na eni strani krepi telo, na drugi strani pa poskrbi, da se njegov duh razvija. Vzpostaviti se mora harmonična skladnost med duhom in telesom. Odzval Kukanja je splošno odobravanje zaključil, da bo slovenska mladina s Tržaškega svojo funkcijo izpolnila samo, če bo lepa in dostojna predstavnica našega naroda, ki živi na tem ozemlju. Nato je občni zbor pozdravil predsednik S. D. Sokol iz Nabrežine Antek Terčon, ki se je kot predstavnik ene izmed okoliških društev zahvalil BOR-u, ker je tem društvom pripravil pot za športno udejstvovanje. Sledili so pozdravi Marka Laha v imenu SPDT, Mirana Kureta za S. D. BREG, ki je želel BOR-u, da bi šel vedno večje uspehe, in da bi mu uspelo še bolj mobilizirati mladino, Nika Skamperla za S. D. Skamperle, ki je pozval novi odbor S. Z. BOR na prijateljski razgovor o skupni urejeni uporabi prostorov velikodušnega (moja opomba) svetoivanskega prosvetnega društva Egon Krausa za S. D. Polet z Opčin in moji v imenu S. D. DOM Rojan.

Prisotnih ljudi, predvsem športne mladine, je bilo veliko, kljub istočasnemu, brez dvoma zelo uspešnem koncertu Glasbene matice z gostovanjem nekaterih najboljših slovenskih glasbenih umetnikov.

To je bilo sicer samemu predsedniku BOR-a žal, ni pa povedal, iz kakšnih »tehničnih« razlogov je odbor S. Z. BOR preložil občni zbor z napovedane pretekle nedelje prav na sredo, ko je komorni koncert GM posredoval prisotnim brez dvoma izreden glasbeni užitek. Kako hočemo, da bomo našo mladino tudi kulturno angažirali, če si privoščimo take pomanjkljivosti.

Poročila predsednika, tajnika in blagajnika so bila povsem normalna, polna lepih, fraz, a zanimiva in važna je bila predvsem diskusija, ki j'm je sledila. Argumenti so bili res važni za celo našo skupnost v Trstu. Glavni problemi o katerih bi se moralo naše časopisje na široko razpisati, so bili naslednji: 1. temeljni problem, ali naj bo BOR res elitno športno združenje ali pa navadno, svetoivansko športno društvo. Želimo, da bo S. Z. BOR res prava reprezentanca vseh tržaških slovenskih športnikov in da je o njem prisiljeno poročati vse italijansko časopisje z »Gazzetta dello sport« na čelu? Diskusija o tem je bila precej živa in iskrena, a problema ni rešila. Sam sem imel

tudi daljši govor, a o tem naj poročajo drugi, če se jim zdi vredno. Če sem prav razumel, je predsedstvo ta važen problem prepustilo Koordinacijskemu odboru za šport in rekreacijo (KO-SIR), ki pa že dalj časa obstaja, a problema še ni rešilo in ga tudi verjetno ne bo.

Dosedanji blagajnik BOR-a in dober atlet in atletskega trenera Bruno Križman je umešno povedal, da lahko v pičlih 3, 4 letih naše S. Z. BOR postane najmočnejše športno društvo v Trstu sploh. To ni utopično, saj smo že sedaj v nekaterih športnih disciplinah (glej: odbojka in namizni tenis) najboljši.

Kaj se še torej obotavljamo? Odločno enkrat za vselej, da je BOR za vse Slovence na tržaškem, da je res združenje, kot je lepo povdaril naš znani slikar Jože Cesar. Tudi volitve so bile včeraj od tega pogojene. Ne da bi jaz kaj imel proti novemu odboru. Vendar eno je, če volimo odbor za elitno športno združenje, drugo pa, če ga volimo za neko športno društvo, ki ima slučajno sedež v mestu, in niti ne v centru, ampak pri Sv. Ivanu. Jaz, ki sem rojanec naj torej nastopam za športno društvo DOM Rojan?

O drugem kdaj prihodnjič.

Edi Košuta

MODA ZA LETO 1968

Najprej vsem dragim bralkam prisrčen pozdrav. Naš koticček je sicer zamrl za nekaj časa, — ponavadi se tak molk opraviči s formulo »zaradi tehničnih razlogov« — vendar upamo, da bo spet oživel in prinesel našim bralkam sem pa tja kaj zanimivih novic.

Sedaj pa k modi — kot naznanja naslov! Pisati o tej zanimivi, aktualni, in vedno spreminjajoči se temi ni lahka stvar. Izgleda namreč, da mode ne ustvarjajo ženske s svojimi povprečnimi težnjami, simpatijami in odnosi do neke noše, temveč da jo dirigirajo nekateri, in teh je vedno več, ki imajo bujno fantazijo in jo na modnih razstavah podtikajo in vsiljujejo današnji ženski, ki ima, zaradi svoje vedno večje zaposlenosti v družbi, vedno manj fantazije.

Italijanske, točneje rimske modne revije so se pričele v prvi polovici tega meseca in seveda prikazujejo modele za pomlad in poletje (čeprav se je tokrat izkazalo, da so le redki upoštevali morebitno poletno vročino in so obleke bile primerne kvečjemu za konec pomladi). Vsi krojači so hoteli biti originalni, ta je prikazal samo bele obleke, oni romantične s pentljami in čipkami, ali po-

sute s kristali za princeze iz pravljic; brazilski debitant Ektor je povzel motive iz folklorne svoje dežele, sestre Daniele pa sta se razlikovali od vseh drugih s svojo Linijo »mala squaw«, ki se jasno opira na nošo ameriških Indijancev. Obleke so iz belega volnenega blaga, mnogi in najrazličnejši so motivi iz usnja, ki krasijo živote vseh vrst oblek.

Težko je potegniti črto in reči, v čem se vsi strinjajo: morda so še vsi za sorazmerno kratko krilo. Skoro vsi so za hlačno krilo, ki je zadnji koticček mode, vsaj tako izgleda.

Linija oblek pa je na splošno ohlapna, udobna, čez dan lahkotna in mehka, zvečer impozantnejša in dragocenejša. Za vse je tudi značilno, da uporabljajo v obilici vezanje in našitke v isti barvi, kot je obleka, nadalje, da dajejo velik pomen raznim pritlikinam, tako pasovom, šalom, sponkam in vsem drobnim elementom, ki lahko spremenijo čist, linearen in mehak kraj, ne da bi se bilo treba zatekati k večnim spremembam na škodo okusa, kot je dejal ob pričetku svoje revije rimski krojač Valentino, ki v precejšnji meri določa težnjo letošnje modne smeri.

MARTINA

Spomini iz prve svetovne vojne

84. V RUSKEM UJETNIŠTVU Inž. J. R.

Obisk pri Židih

Ko je Sonja odšla in Nina ni imela druge družbe kot samo svojo mlado sestro, je prodajala hud dolg čas, ker ni bila vajena mnogo brati. Mogoče je bila tudi nervozna, ker se njene srčne zadeve niso razvijale v redu. Tako me je neki dan naprosila, da bi se odpeljala enega prihodnjih dni na obisk k njeni prijateljici, ki je bila Židovka. Prilika se mi je ponudila takoj drugi dan in sva se odpeljala z Begunko. Pot je bila ravna ali pa malo nagnjena, tako da je Galka v pol ure pretekla tistih 6 vrst, kolikor bi morala znašati razdalja.

Žid Aaron je imel sicer odprto svojo lavko, a prometa ni bilo nobenega. Vodke ni več imel in zato tudi klientov malo. Vse nekam mrtvo. Jaz sem privezoval Galko, Nina pa je stopila v hišo. Kmalu pa je spet prišla ven s svojo prijateljico Saročko, ki je rekla, da bi naju sicer zelo rada sprejela, a da tega ne more, ker imajo tisti dan enega svojih najstrožjih postov. Rekla je, da bova vsak drugi dan dobrodošla. In tako sva spet zajezdila begunko in se vrnila. Zalostna je bila tudi Galka, ki je bila ob en sladkorček.

Jaz bi se požvižgal na Židinjino in ne bi več šel na obisk, a Nina je vztrajala, da morava obisk ponoviti, in za zagovornika v tem oziru je dobila celo ravnatelja. Tako se je pač razvilo, da sva po dveh tednih z Nino zopet vsmerila begunko na Aaronovo lavko. Sprejeta sva bila zelo prisrčno in kmalu je bilo v salonu na mizi vsega: samovar z varenjem, med in surovo maslo ter zelo dober, izredno bel kruh. Spil sem dva kozarca čaja, drugega pa nisem vzel, ker se mi ni valjal pri nogah noben pes, da bi mu dal. Nisem in nisem mogel premagati nekega posebnega duha po zato-hlem. Nina pa se je basala, kot da bi bila že tri dni brez hrane.

Ne vem, ali je bil v hiši še kdo domačih, a videl sem le Saročko in Aarona. Saročka je bila lepo dekle, kot so običajno nedolžna dekleta pri 18 letih, mogoče malenkost preobilna, stari Aaron pa je bil tipičen Žid s kljukastim nosom in nekoliko daljšimi kocinami ob ušesih. Na glavi je imel pokrivalo brez krajkov, odet pa je bil s pol-kaftanom, to je s haljo, v katero se ni mogel cel zaviti. Hotel sem pregledati njegovo ekonomijo, a se je nekam obotavljal pokazati mi, kaj ima. Obotavljanje

pa je trajalo le toliko časa, dokler sem govoril ruski. Čim pa sem začel lomiti malo pokvečeno nemško dunajsko narečje, se je raztopil kot maslo in mi razkazal vse. Imel je zelo velike shrambe za žito, katerega so mu napeljali mužiki že ob žetvi, da so plačali svoje obveznosti, ki so se jim nabrale pri Židu v teku leta. Pohvalil se je, da je kakšenkrat v enem tednu natovoril tudi 20 vagonov žita in ga odposlal grosistom v Odeso. Imel pa je tudi lastno vodkarno, to je žganjekuho za vodko.

»Se je imam kakšno steklenico,« je rekel, »in če želite, vam jo dam poskusit«.

Odklonil sem in rekel, da ne maram in ne morem piti žganih pijač. Dodal je, da je kakšenkrat cela truma mušikov ležala pijana okoli njegove lavke. Rekel je tudi, da se tisti časi ne povrnejo več in da se boji, da se nekega dne pojavijo na cesti člani »dike« divizije in z njimi da bo konec.

»Kaj pa je to „dika“ divizija,« sem vprašal.

»Ali ne veste? To so vojaško organizirani oddelki, katerih člani so sibirski katoržniki, to so navadno zločinci, obsojeni na delo v Sibiriji. Tem so obljubili svobodo, če se v vojni izkažejo s hrabrostjo in iznajdljivostjo. Baje je 6 takih divizij; uboga vas ali okraj, kamor pride tak oddel.

(Dalje)

BIMBO BIMBO BIMBO BIMBO

Piše MILE MIRNIK

Riše MARJAN BREGAR

2

Lahko ga postavš doma na dvorišču. Ker nihče drug v bloku nima takega, si glavni in postaneš poglavar mularije v celj ulici! Lahko greš pa tudi taborit, na morje ali v planine, ponoci spiš pod njim in še podnevi si lahko ves dan v njem, če imaš srečo, da dobi dežuje! Ali je opico res privabila mežakajoča lučka — ali pa se je naveličala sedeti na obzidju — kakor koli že: spustila se je z zidu in počasi stopila proti Janezu Klobučarju.

»Ate veseli,« je odvrnil železničar. Janez se je začudil: »A res? Zakaj vas pa to veseli?« Železničar ga je grdo pogledal: »Ali ti z menoj norce priješ, fant? Če se ti neko predstavi in pove svoje ime, rečeš — me veseli. Se nisi slišal tega? Nisi bral knjige o lepem vedenju?« »Nisem,« je priznal Janez. »No, že prav,« je rekel železničar. »Kaj pa bi rad?«

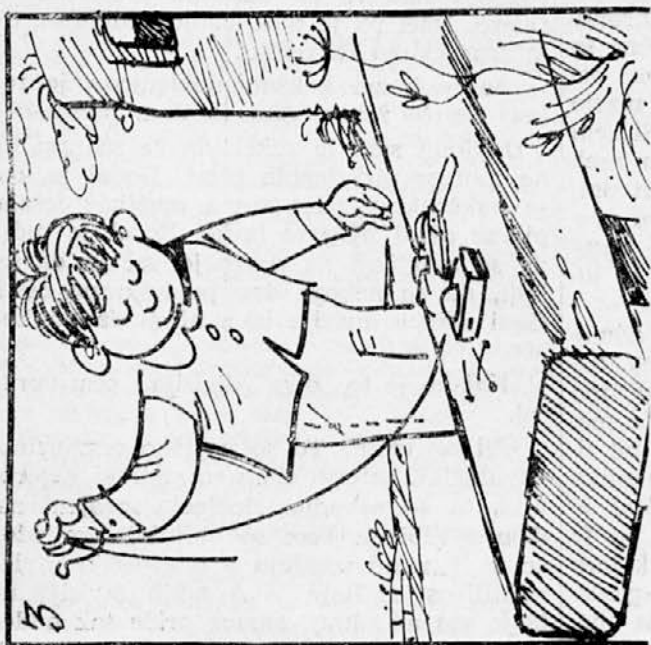

To jo bo privabilo, je pomislil. Prijela bo za svetilko, tačas ji pa natakem zanko okoli vratu in... Ampak Bimbo se ni premaknil.

Janez je začel po tihem prigrigavati: »Poglej, kako lepo baterijo imam, le poglej! Poglej, kako lepo sveti! Na, dam ti jo — samo sem pridil! Potem greva pa v Ljubljano, dobiva peideset jurjev in kupiva šotor... Ali veš, kaj vse lahko storiš z zaresnim šotorom? Fant!

hod. Bimbo, ki je še zmerom ogledoval žepno lučko, je ubogljivo odlašal za Janezom, ko je ta potegnil za vrstico in s tem naznanil, da gresta domov. Strma pot z gradu je Bimbo očito vesel la. Kot bi mišnil sta bila ob Savinji. Na mostu sta dohvela železničarja, ki jo je mahal proti mestu. »Dovolite, tovariš železničar,« je rekel Janez, »jaz sem Janez Klobučar.«

3. Kaj vse lahko storiš z zaresnim šotorom Kot rečeno: nadaljnje ukrepe je Janez izvedel bliskovito. Stresel je vsebino svojih žepov na kamnito klop, naglo prebrskal visoki kupček in potegnil in njega močno, dobra dva metra dolgo vrstico, ki je imela na koncu zanko. V drugo roko je vzel žepno svetilko in nekajkrat poblisnil opici, ki je sedela na obzidju in ga gledala.

4. Kaj vse ljudi veseli

Ko je opica prišla za žepno svetilko v Janezovi levi roki, je bilo vse ostalo preprosto: Janez ji je nadel vrv okoli vratu, lepo namestil voz, da je ne bi tiščal — in Bimbo je bil ujet.

Lepo je zložil svoje stvari v prednja dva žepa in vtaknil preganjenjo Delo v zadnji žep, je bil pripravljen na od-